

Поздравна ријеч Драгутина Вукојичића, председника Црногорске академије наука и уметности

Врло поштоване колеге и уважени гости,

У вријеме одржавања Централне прославе, у јануару ове године, Цетиње је било притиснуто оловним облацима и утонуло у суморни зимски пејзаж.

Обиљежавање петовјековног јубилеја Црнојевићког Октоиха првогласника протекло је скромно и достојанствено, без фанфара и свечарске реторике. Оно је било прилагођено постојећим ванредним приликама и присилним околностима међународног карантина.

На прослави нијесу учествовале многе угледне иностране званице, што се мора разумјети, али се, нажалост, нијесу одазвали ни сви чланови Одбора за обиљежавање 500 година прве штампане ћириличке књиге на словенском југу, што се тешко може правдати.

Прослава није била пропраћена публицитетом у свјетској јавности, што се у општој дијаболизацији наше земље може схватити, али је прећутана и у неким домаћим новинама и информативним агенцијама, за шта се не могу наводити наивни изговори. Уосталом, учествовање у овом изузетном јубилеју, који се прославља само једном у пет вјекова, могуће да је било сразмјерно знању и осјећањима појединаца о величини и значају појаве цетињског Октоиха.

Без обзира на евентуалне замјерке и примједбе које би се могле упутити на рачун Централне прославе, не може се занемарити духовна отмијеност постигнута у обиљежавању овог културно-историјског подвига, који се догодио на љутом подловћенском камењару, прије пола миленијума.

Постоје наговјештаји, који потичу из неких административних кругова, да је са Централном прославом главна фина-

нисијска обавеза испуњена и да је програм обиљежавања јубилеја посвећеног Октоиху приведен крају.

Данашњим научним скупом, у сунчаном пријестолном Цетињу, управо започиње највреднији дио овогодишње прославе, који се односи на расвјетљавање петвјековне историјске таме која још увијек прекрива извјесне загонетке везане за задивљујућу појаву штампарије Црнојевића и њених инкунабула.

Архивска истраживања, откривања непознатог и даља проучавања изузетног Црнојевићког штампарског подухвата и његове богослужбене и просвјетитељске мисије, предвиђено је да се обављају и током читаве наредне деценије.

Рана свједочанства о штампарији Црнојевића, према Немировском, до сада нијесу у потпуности сакупљена и изучена.

Дилеме о мјесту у којем је штампан Октоих првогласник и даље, макар привидно, постоје иако би требало да буду разријешене у предговору Псалтира. У њему је наведено Цетиње, као мјесто издања, а не Обод или Венеција, како претпостављају неки научници и црквени великодостојници.

Године набавке пресе, оснивања типографије, и редосљеда слагања књига у овој штампарији нијесу поуздано утврђене. Палеографска истраживања др Митра Пешикана усмјерена су на тражење вјеродостојних датирања.

Јеромонах Макарије је оставио писани траг о свом националном поријеклу, али он није довољан појединим ауторима већ га проглашавају краснописцем или резбаром из Македоније. Јагић је сматрао да влашки Макарије није идентичан с црногорским. Ово име је било често заступљено у свештенству, али недоумице везане за Макарија "от Чрније гори", који је "рукоделисао" Октоих првогласник, скоро да се могу пренебрегнути. Међутим, науком се баве скептици а не доктринери, који од својих хипотеза лако не отступају.

Укратко, говор старих књига је говор вјекова, како је лијепо рекао Миро Вуксановић, на промоцији Каталога ћирилицом штампане књиге 15 - 17. вијека, Библиотеке Матице српске у Новом Саду. Зато те књиге треба вољети и проучавати, јер оне то изискују и завређују.

Увјерен да ће међународни скуп посвећен Октоиху, који се одржава у његовој постојбини, допринијети бар дјелимичном освјетљавању непознатих података о овом грандиозном културном догађају, који је замаглила петвјековна временска патина, - срдачно вас поздрављам, изражавам добродошлицу, захваљујем на одзиву и желим успјешно, данашње и будуће, пријатељско састајање и вођење научних расправа.